Anul al 55-lea 14 Pagini EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei 14 Pagini Nr. 112 Sâmbătă 23 Aprilie 1938
P IIII
Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

BIBLIOTECA CENTRALĂ A ASOCIAȚIUNII

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ȘI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în țară

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

Se cere un exemplu

O artistă dela Teatrul Național, după un debut remarcabil, câștigă un loc de frunte prin succesele ulterioare.

Teatrul însă n'are numai culise, are și mistere.

Așa se explică lăsarea artistei într'o desuetudine progresivă, mai periculoasă pentru talente decât pentru orice.

Până la scoaterea sa din instituție nu mai era decât un pas. Și a fost făcut.

Artista s'a adresat justiției.

Toți foștii directori generali ai teatrelor, toți autorii, în ale căror piese reclamanta făcuse creațiuni memorabile sau cari o văzuse jucând, toți criticii dramatici au arătat sub jurământ că artista este un element de valoare, care a putut fi succedată dar n'a putut fi înlocuită în roluri din cele mai dificile pe prima scenă a țării.

Găsind acțiunea întemeiată, justiția a acordat reclamantei suma de 1.396.000 lei despăgubiri.

Se pune o chestiune, din nefericire, de actualitate prea deasă.

A cui este vina și cine o suportă ?

Răspunsul este totdeauna eliptic.

Cine plătește, se știe. Este statul. Sunt prin urmare contribuabilii.

Cine este însă vinovatul care nu plătește, nu se știe niciodată.

Lipsa de lealitate îl împiedică să se descopere și mai ales să-și asume consecințele faptului nedrept și urât, iar nepăsarea autorității îl ocrotește și astfel încurajează sistemul nenorocit și păgubitor pentru banul public.

Căci există dispoziții legale care fac răspunzător, nu numai moralmente ci și materialmente, pe oricine de pagubele cauzate prin vina sau prin greșala sa. Este destul să amintim articolul 998 și următoarele din codul civil, aplicate aproape zilnic acelora cari cauzează pagube prin accidente de automobile sau prin orice alt mod, cum este și procedeul întrebuințat în cazul artistei dela Teatrul Național.

Dar există și dispoziții legale cu caracter administrativ pentru restrângerea daunelor imputate statului asupra autorilor adevărați ai culpei.

Dacă ele ar fi aplicate în toate cazurile când statul, sub orice aspect al său, este condamnat, fie pe cale de contencios administrativ, fie pe căile ordinare, cum este cazul, desigur că s'ar tempera mult impulsiunile satisfăcute pe socoteala contribuabililor, nevinovați cu nimic în toate aceste împrejurări.

Ministerului educației naționale, care are sub oblăduirea sa și teatrele, i se înfățișează prilejul de a face o spargere în sistemul indiferenței, de a pune capăt nedreptăților și răutăților săvârșite de unii și îndurate de alții, de a aplica legalitatea, aflată în carență din acest punct de vedere, cu alte cuvinte de a da un exemplu vrednic de subliniat și folositor de urmat.

Gripa de care suferă M. S. Regele continuă să evolueze

COMUNICAT Nr. 46

Mareșalul Curții Regale face cunoscut următorul

BULETIN MEDICAL

Ușoara gripă de care suferă Majestatea Sa Regele, continuă să evolueze. T. D. 37,8; P.: 76 — T. S.: 38,2; P. 88. Fenomenele faringiene persistă. Tusea moderată. Respirația normală.

Medicul Curții Regale
(ss) *Dr. I. MAMULEA*
București, 20 Aprilie 1938.

ASPECTE SOCIALE DIN ARDEAL

INTELECTUALII SATELOR

de I. AGÂRBICEANU

După unire intelectualii satelor noastre au sporit. In majoritatea cazurilor preotului și învățătorului i s'a adăugat și notarul român, uneori și medicul, — desigur cu mult mai rar. Cele mai multe școli au mai mulți învățători. In afară de intelectualii stabili, în timpul vacanțelor, mai este și un frumos număr de elevi și studenți.

Deosebirea dintre ziua de azi și ce a fost înainte de unire, e în favorul și spre mândria noastră. Intr'adevăr îți crește sufletul de bucurie când vezi cum se ridică răsad de cultură românească și în satele cele mai părăsite, pe unde, înainte de unire nu era picior de „nădrăgar" român, afară de preot și învățător.

Mai avem, din post în post, jandarmeria care, într'o oarecare măsură, încă intră între intelectualii satelor. Ba, uneori, jandarmul își ia chiar rol de conducător.

Dacă este foarte îmbucurător numărul tot mai mare de intelectuali pe cari îi reține sau îi trimite la cariere satul românesc, nu este tot așa de promițătoare conduita lor în mijlocul țăranilor.

Departe dela noi gândul de a generaliza. Vom arăta, în articolele viitoare, ce muncă folositoare fac unii dintre ei.

E nevoe încă să semnalăm, de la început, unele înrâuriri rele pe cari le au unii dintre intelectualii satului românesc.

Incă înainte de unire s'a putut constata că un om străin, venit în satele noastre, cu nimic nu se putea apropia mai mult de sufletul, de încrederea poporului, de cât văzându-l că cinstește ceeace poporul cinstește.

Din fericire pentru noi elementul acesta de încredere a rămas până azi nealterat în majoritatea satelor românești.

Intâia cinstire pe care poporul

(Continuare in pag. 2-a)

„...Au ieșit la locul ce se cheamă al Căpățânii, care se zice evreește Golgota, unde l-au răstignit, împreună cu el alți doi, de o parte și de alta"... *Ioan IXX, 17—18.*

Vulcanul Asama în erupție

Tokio, 20 (Rador). — Vulcanul Asama situat la 150 km. spre nord-vest de Tokio a intrat în erupție. După o serie de sgomote subterane, care au durat o jumătate de oră, craterul a aruncat o mare cantitate de lavă și cenușă. Lava a aprins în mai multe locuri pădurea care se află la poalele vulcanului.

Aceasta a fost cea mai violentă erupție a vulcanului Asama din ultimii cinci ani.

—xxo❖oxx—

Mareșalii Budieni și Yegorov sunt arestați

Stockholm, 20 (Rador). — Ziarele publică o telegramă din Moscova în care se arată că mareșalul Budieni, care a căzut în disgrație, se află arestat într'o fortăreață, unde, împreună cu mareșalul Yegorov, așteaptă să fie judecat.

Generalul Tiulenev a fost numit în locul mareșalului Budieni.

Destindere între Franța și Italia

xx

Urmările acordului anglo-italian încep să se facă simțite în raporturile dintre Franța și Italia. Insărcinatul cu afaceri al Franței la Roma a luat contact cu contele Ciano, ministrul italian al afacerilor străine, în legătură cu numirea unui nou ambasador francez la Roma și cercurile diplomatice socotesc că această schimbare de atitudine a Franței va deschide calea negocierilor între cele două țări, pentru reluarea unor raporturi normale.

Franța n'a luat parte la convorbirile dintre Roma și Londra. Ducele este într'adevăr partizanul înțelegerilor bilaterale. Pe de altă parte, prezența unui al treilea negociator ar fi introdus un element de complicație, în niște discuțiuni diplomatice, deja anevoioase prin obiectul și întinderea lor.

Franța este însă indirect beneficiara acordului. Ea profită de toate dispozițiile, care stabilesc statu-quo în Mediterana sau asigură libertatea și siguranța comunicațiilor în această mare, ca și cum ar fi luat parte la negocieri. Din acest punct de vedere, înțelegerea între Franța și Italia este pe jumătate făcută.

Intre cele două țări mai sunt de rezolvat încă unele chestiuni speciale, cum ar fi aceea a statutului Italienilor din Tunisia; participarea mai largă a Italiei la proprietatea și administrația liniei ferate din Africa Orientală, care leagă Gibuti de Addis Abebba; în fine, protecția intereselor italiene în Siria, care se află sub mandat francez. Deslegarea nici uneia din aceste probleme locale nu este imposibilă sau măcar anevoioasă. Chestiunea Italienilor din Tunisia a fost deja rezolvată, — spre deplina satisfacție a ambelor părți — prin acordul semnat la Roma, în 7 Ianuarie 1935 de d-nii Mussolini și Laval, acord, care este și azi în vigoare. Cu ocazia aceluiași acord, Italia a obținut o participare la societatea de cale ferată dela Gibuti. Cum parcursul acestei căi ferate este în mare parte în teritoriul, azi italian, al Etiopiei și cum societatea este o întreprindere particulară, rezolvarea acestei probleme mărunte nu se poate pune în calea apropierii între două mari națiuni. Acelaș lucru se poate spune și în ce privește interesele italienești în Siria, unde un acord de principiu, ca acel realizat între Anglia și Italia pentru Palestina, nu poate întâmpina greutăți de neînvins.

Mai importantă pentru înfăptuirea unei înțelegeri între Roma și Paris este însă numirea unui nou ambasador francez la Roma, problemă diplomatică în strânsă legătură cu recunoașterea suveranității italiene în Etiopia. După hotărîrea britanică de a recunoaște imperiul italian, o politică asemănătoare nu mai prezintă pentru Franța decât greutăți formale. Nu este într'adevăr posibil, din punct de vedere politic, după acordul recent dela Roma, ca Franța să mai întârzie de a lua această măsură. O întârziere în acest domeniu n'ar mai afecta azi numai raporturile ei cu Italia, ci și relațiile ei cu Anglia. Imprejurarea că imperiul italian va fi recunoscut după sesiunea din Mai dela Geneva sau înainte de această sesiune prin numirea unui ambasador, nu poate schimba în mod hotărîtor orientarea politicii franceze sau italiene. Mai importantă decât acordul în sine este voința celor două Mari Puteri latine de a ajunge la un acord. Neînțelegerea din ultimii ani, între Franța și Italia a fost într'adevăr, în mare parte, de ordin psihologic. Fascismul italian și democrația franceză au fost într'un conflict ideologic permanent, în cei 15 ani din urmă. Emigrația politică italiană în Franța a întreținut neînțelegerea. Venirea la guvern a Frontului Popular în Mai 1936 a agravat-o, tocmai în momentul, când lumea se împărțea în tabere ideologice ostile, când Germania și Japonia încheiau pactul anticomunist și când Italia și Germania porneau cruciada antibolșevică în contra republicii spaniole, sprijinită de Soviete și simpatizată de guvernul francez.

Prezența la cârmă în Franța a guvernului Daladier, formația de apărare națională și cu funcțiuni de uniune națională, hotărîtă să facă o politică realistă, în afară de orice ideologie, însuflețită de voința de a apăra pacea compatibilă cu demnitatea Franței, este o garanție că o apropiere de Italia este în domeniul posibilităților apropiate.

După acordul anglo-italian, ostilitatea dintre Franța și Italia ar fi un lux inutil și costisitor pentru amândouă țările.

Nu trebue să se uite că, după denunțarea tratatului dela Locarno, de către Germania, Italia a luat parte la negocierile, care au avut loc la Londra, între celelalte Puteri semnatare și că n'a refuzat niciodată în principiu garanția ei. Nu trebue deasemenea, scăpat din vedere că acordul Mussolini-Laval n'a fost denunțat niciodată și că afară de dispozițiile lui privitoare la Austria, toate celelalte au rămas sau pot fi puse din nou în vigoare.

Atât din punct de vedere politic cât și diplomatic, elementele unei înțelegeri franco-italiene sunt deci azi destul de numeroase pentru a ne îngădui speranța unui acord apropiat, care ar fi o nouă și prețioasă contribuție la pacea continentului nostru.

Vedere generală a orășelului Merano (Italia).
(Vezi articolul „Mi-am văzut Regina Comandant...", din pag. 9).

REFUGIAȚII

de EM. HAGI MOSCO

Oricare ar fi pricina acestei dureroase stări de *refugiat*, omenește gândind, câtă compătimire nu se împletește în jurul acestui cuvânt ! Câți poate, dintre acești năpăstuiți nu sunt cuprinși în aceeaș măsură de izgonire din locurile unde s'au născut, în care au trăit, unde însă, o mare parte dintre ei n'a simțit, sau mai bine n'a voit, să se contopească sufletește cu convietuitorii de alt neam.

Măsura deosebit de apăsătoare luată în Austria împotriva evreilor, a scos din nou la lumină în veci arzătoare și nicicând stinsă „chestiune evreiască". Vecinicul rătăcitor care a fost evreul, nicăeri acasă și peste tot la el, pătimește astăzi depe urma netoleranței de care este însuflețit față de alții și care face cu neputință asimilarea lui cu alte popoare. Opreliștea este de ordin religios și politic pornind de la greșala de a nu despărți *naționalitatea* de religie.

La faimosul congres sionist ținut la Basel, în 1898, în sarcina căruia s'au pus nu mai puțin faimoasele așa zise „Protocoale ale Inteleptilor Sionului" cari au prilejuit procesul cunoscut, stins *judiciește* la Berna în 1937, doctorul Mandelstam, profesor la universitatea din Kiev, în cuvântarea rostită, s'a ridicat împotriva asimilării jidovilor, ba dorind chiar scăparea lor ca națiune dat fiind nădejdea pe care toți jidovii au păstrat-o în conștiința lor națională în toată scurgerea istoriei lor. Puțin mai târziu, în Iunie 1901, d-rul Leopold Kahm, rabin din Viena, vorbind despre sionism la școala ortodoxă evreiască din Presburg, spunea : „Jidovul nu se va asimila niciodată ; nu va înfiia niciodată moravurile și obiceiurile altor popoare. Jidovul va rămânea jidov în toate împrejurările. Orice asimilare nu este decât exterioară și numai exterioară". Pentru a dovedi cât de curată, adică neamestecată este rasa judaică, d-rul Felsenthal, scriitor evreu, socotește că dela Teodosiu până la 1800 „poate că nici 300 de nesemiți n'au fost primiți în poporul jidovesc".

(Continuare in pagina 2-a)

Limba noastră

De ce fug de congres

La 29 Martie, anul trecut, profesorii de limba română, din învățământul secundar, s'au adunat la București și au luat hotărîri eroice:

1. — Scoaterea din manualele școlare și din biblioteci *a scrierilor primejdioase.*

2. — Convocarea la 16 Mai 1937 a profesorilor de limba română din întreaga țară, pentru a desbate sub toate aspectele ei, *marea problemă a apărării limbii și literaturii naționale.*

S'a împlinit anul și domnii profesori n'au ținut nici un congres, fac lecții tot după manualele cu „scrieri primejdioase", iar de „marea problemă a apărării limbii și literaturii naționale", nu se mai vorbește. Nici o mirare. Cu greu iese cineva din mijlocul în care e obșinuit să trăiască.

S'a întâmplat, însă, un fapt și mai ciudat. Ministerul educației naționale a băgat de seamă, abia în Decembrie trecut, că în școalele românești copiii nu mai învață limba lor și a chemat la sfat profesori universitari, secundari și inspectori generali ai învățământului, să vadă ce e de făcut.

Ministerul a pus zece întrebări, între care:

1. — Studiul gramaticei românești în licee și în universitate.

2. — *Stricarea limbii române.* Abuzul neologismului și *lipsa de cunoaștere a specificului limbistic românesc.*

3. — Manualele didactice pentru limba română.

Au ținut domnii profesori o ședință, două, trei, și apoi, obosiți, n'au mai făcut nimic.

Și în vremea asta în licee și în universități gramatica nu se face, limba se schilodește tot mai mult, cuvântul străin e în mare cinste. Copiii învață după aceleași manuale cu „scrieri primejdioase".

De ce?

Sunt și destui profesori împotriva stricării limbii, cum sunt, firește, și împotriva manualelor pline de grozăvii. Dar cei mai mulți, din neștiință ori din nesocotință, cred că limba noastră, „primitivă", e mereu în „prefacere" și cu cât te folosești de mai multe cuvinte străine, cu atât ești în „curentul culturii generale". Cultura, după ei, nu se vede din suma cunoștințelor, din felul cum judeci, din ce scrii și cum scrii. Se vede din neologismele pe care le întrebuințezi. Arunci cuvântul românesc și trânțești în locul lui un neologism, chiar ne la locul lui? Ești cult până în măduva oaselor, până în vârful picioarelor, — te „integrezi în curentul culturii generale". Și așa am ajuns să avem puzderie de oameni „culți".

Dar avem și dascăli cari nu prea sunt dumiriți ce e cu stricarea limbii. Aceștia sunt împotriva neologismelor, dar vorbesc numai cu neologisme. Mai zilele trecute a venit la mine un profesor.

— Voiam să te cunosc, mi-a spus el. Imi place lupta dumitale Văd că vorbești de gramatice. Am făcut și eu una. E la ediția a 8-a.

Și mi-a dat gramatica, făcută de el, cu aceste rânduri, atât de binevoitoare: „Inflăcăratului apărător al armoniosului graiu românesc".

O deschid. Citesc: „Verbele *a absolvi, a curăți, a oferi, a referi, a resolvi*, formează pers. a treia a prezentului ind. și conj. precum și imperativul persoanei a doua ca *a omori*, adecă *ca* verbele de conjugația întâia: *el oferă, ei oferă*, el (ei) să ofere, oferă!

„Numai astfel se explică existența urîtelor forme dialectale: *a absolva, a refera, a curăța. A prefera* (în loc de: *a preferi*) *a prins însă rădăcini puternice* în limba română".

Din cinci verbe, date ca pildă de înflăcăratul iubitor al „armoniosului graiu românesc", unul e românesc și patru sunt neologisme, între cari *a prefera* ar fi prins „rădăcini puternice în limba română"!

Văd, citesc și nu-mi vine să cred ochilor.

Limba română e lăsată în părăsire. Nu-și bate nimeni capul cu ea, deși avem patru facultăți de litere și atâția profesori de română. Un fapt. La Muzeul limbii române din Cluj, d. N. Drăganu a pus o întrebare: care e subiectul în propoziția *călătorului îi șade bine cu drumul?* „Erau de față, spune d. Sextil Pușcariu, 12 profesori universitari — filologi și filosofi — fără ca să poată răspunde precis la întrebarea pusă".

Și când te gândești că subiectul unei propoziții, un biet subiect, care s'a încăpățânat să nu răspundă la întrebarea *cine, ce*, a pus pe jeratec doisprezece profesori universitari — filologi și filosofi — îți dai seama până unde s'a ajuns cu nepăsarea pentru limba noastră, îți dai seama pentru ce profesorii de română nu au ținut congresul și nu se îndeasă să apere limba.

T. PISANI

O clipă istorică : Lord Perth, ambasadorul Angliei, semnând acordul dela Roma.